

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

HR

Mišljenje 02/2022

(skladu s člankom 322. stavkom 1. UFEU-a)

**o Komisijinu prijedlogu Uredbe
Europskog parlamenta i Vijeća
o izmjeni Uredbe (EU, Euratom)
2018/1046 o financijskim
pravilima koja se primjenjuju
na opći proračun Unije
[2022/0125(COD)]**

Sadržaj

	Odlomak
Uvod	01.. – 14..
Novčane kazne, financijske i druge sankcije	01.. – 02..
Upravljanje novčanim kaznama i financijskim sankcijama u skladu s važećim odredbama Financijske uredbe	03.. – 07..
Nedavna sudska praksa	08.. – 10..
Prijedlog	11.. – 14..
Opća opažanja	15.. – 18..
Posebne primjedbe	19.. – 27..
Naknada štete	19.. – 21..
Negativni prihod	22.. – 25..
Zatezne kamate	26..
Unošenje konačnih novčanih kazni i financijskih sankcija u proračun	27..
Predložene izmjene Prijedloga	28..
Prilog	
Prilog I. – Promjene koje Sud predlaže za Prijedlog i primjedbe koje je Sud o njemu iznio	

REVIZORSKI SUD EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU), a posebno njegov članak 322. stavak 1.,

uzimajući u obzir Komisijin prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, koji je donesen 22. travnja 2022.¹,

uzimajući u obzir zahtjev Vijeća za mišljenje, zaprimljen 6. svibnja 2022.,

uzimajući u obzir zahtjev Europskog parlamenta za mišljenje, zaprimljen 16. svibnja 2022., i

uzimajući u obzir Uredbu (EU Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe² (EU, Euratom) br. 966/2012,

budući da:

- (1) Financijskom uredbom propisuju se načela i opća financijska pravila za upravljanje proračunom EU-a, uključujući prihode i rashode.
- (2) Potaknuta nedavnom sudskom praksom u pogledu novčanih kazni izrečenih zbog povrede tržišnog natjecanja, Komisija je donijela prijedlog o predmetnoj izmjeni Financijske uredbe kako bi se što prije ublažilo prekomjerno financijsko opterećenje na rashodovnoj strani proračuna EU-a. Taj je prijedlog odvojen od prijedloga o preinaci financijskih pravila koja se primjenjuju na proračun EU-a³,

DONIO JE SLJEDEĆE MIŠLJENJE:

¹ COM(2022) 184 final, 2022/0125 (COD).

² SL L 193, 30.7.2018., str. 1.

³ COM(2022) 223 final, 2022/0162 (COD).

Uvod

Novčane kazne, financijske i druge sankcije

01. Komisija izriče novčane kazne, financijske i druge sankcije poduzetnicima koji krše pravo EU-a ili državama članicama koje ga ne primjenjuju, kako je opisano u nastavku:

- Komisija izriče **novčane kazne** poduzetnicima koji su prekršili pravila o tržišnom natjecanju na temelju članka 101. ili 102. UFEU-a. U skladu s relevantnim pravilima EU-a o tržišnom natjecanju⁴ Komisija određuje iznos novčane kazne koju treba izreći na način da se u njoj odražavaju težina i trajanje sudjelovanja poduzetnika u povredi tržišnog natjecanja. Međutim, predmetni iznos ne bi trebao biti veći od 10 % ukupnog prometa koji je taj poduzetnik ostvario u financijskoj godini koja prethodi odluci.
- Komisija može izreći i **financijske i druge sankcije** na temelju UFEU-a ili Ugovora o Euratomu. Financijske sankcije vrsta su sankcija koje se najčešće izriču, obično u slučajevima u kojima Komisija poduzima pravne radnje protiv država članica koje ne provode (pravilno) zakonodavstvo EU-a. Komisija zatim na temelju članka 260. UFEU-a predmet upućuje Sudu Europske unije (Sud EU-a). Financijske sankcije mogu imati oblik paušalnog iznosa i/ili dnevnog plaćanja. Pri njihovu izračunavanju uzimaju se u obzir važnost prekršenih pravila i učinak koje taj slučaj kršenja ima, razdoblje tijekom kojeg se pravo EU-a nije primjenjivalo i sposobnost pojedine države za izvršenje plaćanja.

02. Novčane kazne, financijske i druge sankcije koje Komisija naplati uplaćuju se u proračun EU-a i kategoriziraju kao ostali prihodi. Predmetni iznosi razlikuju se iz godine u godinu ovisno o konačnim iznosima koji se utvrde i koje poduzetnici i države članice plate. Za 2021. iznosili su 1,6 milijardi eura (0,7 % proračuna EU-a).

⁴ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora (SL L 1, 4.1.2003., str. 1.).

Upravljanje novčanim kaznama i financijskim sankcijama u skladu s važećim odredbama Financijske uredbe

03. U slučajevima u kojima se novčana kazna ili financijska sankcija koju je izrekla Komisija osporava pred Sudom EU-a, stranka kojoj je novčana kazna ili financijska sankcija izrečena može privremeno platiti iznos novčane kazne ili financijske sankcije ili dostaviti bankovno jamstvo kojim se pokriva predmetni iznos⁵. U slučaju privremenih plaćanja dužnik prenosi iznos novčane kazne ili financijske sankcije na bankovni račun Komisije. Od 2009. te se novčane kazne i financijske sankcije deponiraju u namjenski fond „BUFI” (od engl. *Budgetary Fines*, proračunske novčane kazne) kako bi ih se uložilo u osigurane obveznice s ciljem očuvanja glavnice zaradom obračunanih kamata, pri čemu je zajamčena likvidnost novčanih sredstava u slučaju da je predmetnom poduzetniku potrebno izvršiti povrat novčane kazne.

04. Ako se novčana kazna ili financijska sankcija ne plati u zadanom roku, Komisija bi trebala potraživati zatezne kamate po stopi koju primjenjuje Europska središnja banka (ESB) za svoje glavne operacije refinanciranja i koja je bila na snazi prvog kalendarskog dana u mjesecu dospjeća, uvećana za tri i pol postotna boda do izvršenja plaćanja (ESB REFI, uvećana za 3,5 postotnih bodova)⁶. Ako stranka na koju se novčana kazna ili financijska sankcija primjenjuje odluči umjesto privremenog plaćanja dostaviti bankovno jamstvo, jamstvom se mora osigurati plaćanje ne samo novčane kazne ili financijske sankcije nego i kamata po stopi REFI ESB-a uvećanoj za 1,5 postotnih bodova.

05. Nakon što su iscrpljena sva moguća pravna sredstva i ako je Sud EU-a **potvrdio novčanu kaznu ili financijsku sankciju**, privremeno naplaćeni iznosi i pripadajuće ostvarene kamate („prinos”) unose se u proračun EU-a. U slučajevima u kojima je bilo dostavljeno financijsko jamstvo, ono se propisno naplaćuje i odgovarajući se iznosi (uključujući novčanu kaznu ili financijsku sankciju zajedno s iznosom kamata) unose u proračun EU-a⁷.

06. Ako se novčana kazna ili financijska sankcija poveća temeljem presude Suda EU-a, Komisija bi trebala zatražiti dodatni dospjeli iznos i odrediti rok za plaćanje. Ako povećana novčana kazna ili financijska sankcija nije plaćena u roku, Komisija bi trebala

⁵ Članak 108. stavci 1. i 2. Financijske uredbe.

⁶ Članak 99. stavak 4. Financijske uredbe.

⁷ Članak 108. stavak 3. FU-a.

potraživati zatezne kamate za zakašnjelo plaćanje od datuma presude Suda EU-a do datuma plaćanja (vidjeti odlomak **04.**).

07. U slučaju u kojem je novčana kazna ili financijska sankcija ukinuta ili smanjena kao rezultat parničnog postupka, privremeno naplaćeni iznosi ili, u slučaju smanjenja, relevantni dio iznosa (uključujući povezani prinos) vraća se predmetnoj stranci. U slučaju negativnog prinosa gubitak se oduzima od iznosa koje je potrebno nadoknaditi. Ako je dostavljeno financijsko jamstvo, ono se oslobađa u cijelosti ili, prema potrebi, razmjerno smanjenju o kojem je odlučio Sud EU-a⁸.

Nedavna sudska praksa

08. U presudi od 20. siječnja 2021. o žalbi u vezi s tužbom za naknadu štete Sud EU-a presudio je da nakon smanjenja ili poništenja privremeno plaćene novčane kazne Komisija mora platiti kamate na zakašnjelu nadoknadu poništene ili smanjene novčane kazne od datuma na koji je poduzetnik privremeno platio novčanu kaznu do datuma povrata⁹. Ta presuda Suda EU-a ide korak dalje od članka 108. stavka 4. Financijske uredbe jer se tim člankom od Komisije zahtijeva nadoknada iznosa novčane kazne uvećanog (ili smanjenog) samo za povezani prinos.

09. Sud EU-a naložio je Komisiji da plati te kamate za odgođenu nadoknadu kao **naknadu štete** zbog nemogućnosti raspolaganja novčanim sredstvima te su one izračunane primjenom stope REFI ESB-a uvećane za 2 postotna boda za razdoblje od datuma privremenog plaćanja novčane kazne do datuma dospijeća za povrat novčane kazne koja je poništena presudom. To je bila stopa koju je predmetna stranka zatražila kao naknadu štete. Sud EU-a ujedno je priznao **zatezne kamate na naknadu štete** od datuma na koji je poduzetnik kojem je novčana kazna izrečena podnio tužbu za naknadu štete pred Sudom EU-a do stvarnog datuma na koji je Komisija izvršila povrat, i to po stopi REFI ESB-a uvećanoj za 3,5 postotnih bodova. To je stopa koja se primjenjuje analogno članku 99. stavku 4. Financijske uredbe.

10. U skladu s prethodno navedenom presudom Suda EU-a „naknada štete” isplaćena predmetnim strankama u obliku kamata na odgođene povrate trebala bi se platiti ako je prinos manji od naknade štete ili u slučaju neostvarivanja kamata na iznose novčanih kazni koje su privremeno plaćene Komisiji, kako je utvrđeno u važećim

⁸ Članak 108. stavak 4. Financijske uredbe.

⁹ Predmet C-301/19 P, žalba na presudu u predmetu T-201/17.

odredbama Financijske uredbe. U okviru žalbe koja se odnosi na sličan predmet¹⁰ Komisija je od Suda EU-a zatražila da preispita svoje stajalište o priznavanju naknade štete koja se sastoji od kamata na odgođeni povrat smanjenih ili ukinutih novčanih kazni namirenih privremenim plaćanjima. Pred Sudom EU-a trenutačno se vodi nekoliko predmeta u kojima još nije donesena odluka u prvom stupnju ili koji su predmet žalbe¹¹.

Prijedlog

11. Neovisno o ishodu navedene sudske žalbe i drugih predmeta Komisija smatra da je hitno potrebno predložiti zakonodavne mjere kako bi se izbjeglo prekomjerno opterećenje proračuna EU-a koje proizlazi iz nedavne sudske prakse.

12. Komisija je 22. travnja 2022. Europskom parlamentu i Vijeću podnijela prijedlog („Prijedlog“) o izmjeni Financijske uredbe. Vijeće je 6. svibnja 2022., a Europski parlament 16. svibnja 2022. zatražio od Europskog revizorskog suda da dostavi mišljenje o Prijedlogu.

13. U skladu s obrazloženjem Komisije cilj je Prijedloga osigurati odgovarajuću naknadu štete u kojoj se odražava vremenska vrijednost gubitka mogućnosti raspolaganja novčanim sredstvima u slučaju povrata privremeno plaćenih novčanih kazni te financijskih i drugih sankcija koje su ukinute ili smanjene. Prijedlogom se predviđa i da se ta naknada štete u proračunu EU-a knjiži kao negativan prihod, čime se izbjegava svaki neopravdani učinak na rashodovnoj strani i omogućuje Uniji da djelotvornije ispunjava financijske obveze koje iz toga proizlaze.

14. Komisija je dosad potvrdila da je isplatila naknadu štete u ukupnom iznosu od dva milijuna eura na temelju presuda Suda EU-a o tužbama za naknadu štete u dvama predmetima¹². Na temelju procjene iz travnja 2022. u pogledu ishoda zaključenih predmeta i postupaka koji se trenutačno vode pred Sudom EU-a Komisija je utvrdila da bi mogući zahtjevi stranaka za naknadu štete na koje se primjenjuju ukinute ili smanjene novčane kazne i financijske sankcije namirene privremenim plaćanjima mogli doseći iznos i do 1,2 milijarde eura.

¹⁰ Predmet C-221/22 P, pokrenut 28. ožujka 2022., žalba na presudu u predmetu T-610/19.

¹¹ Predmeti T-236/22, T-480/21, T-420/21, T-414/21, T-413/21, T-411/21, T-410/21, T-321/21, T-313/21, T-310/21, T-292/21, T-291/21, T-80/21 i T-94/20.

¹² Predmeti T-201/17 i T-610/19.

Opća opažanja

15. Cjelokupno gledajući, Sud pozdravlja predložene izmjene Financijske uredbe jer je njihov cilj osigurati razumnu naknadu štete poduzetnicima i državama članicama u slučaju povrata privremeno plaćene novčane kazne ili financijske sankcije koja je ukinuta ili smanjena. Međutim, Sud izražava određene zadržke u vezi s Prijedlogom kad su u pitanju pravila o unosu u proračun financijskih troškova naknade za štetu.

16. Iako se Prijedlogom Komisiji daje veća fleksibilnost u upravljanju proračunom, prijedlog da se ti troškovi evidentiraju kao negativni prihod znači da Komisija ne bi bila obvezna slijediti uobičajene proračunske postupke koji se primjenjuju na rashode.

17. Sud iznosi i posebne primjedbe o sljedećim pitanjima:

- (a) izračun naknade štete (vidjeti odlomke [19.](#) – [21.](#));
- (b) učinak bilježenja negativnog prihoda (vidjeti odlomke [22.](#) – [25.](#));
- (c) pojašnjenje o zateznim kamatama (vidjeti odlomak [26.](#));
- (d) unošenje konačnih novčanih kazni i financijskih sankcija u proračun (vidjeti odlomak [27.](#)).

18. Sud napominje da je Prijedlog podnesen u isto vrijeme kada Sud EU-a ispituje žalbu u vezi sa sličnim predmetom. U tijeku su i drugi predmeti koji se odnose na naknadu štete za novčane kazne i financijske sankcije (vidjeti odlomak [10.](#)). Sud predlaže da Komisija aktivno prati ishod tih predmeta i procijeni njihov učinak na Financijsku uredbu.

Posebne primjedbe

Naknada štete

19. Komisija je predložila da se iznos kamata za naknadu štete izračunava po stopi REFI ESB-a uvećanoj za 1,5 postotnih bodova¹³. Sud napominje da je predložena stopa niža od stope koju je Sud EU-a utvrdio u svojoj nedavnoj presudi u žalbenom postupku koji se odnosi na tužbu za naknadu štete (stopa REFI ESB-a uvećana za 2 postotna boda), u čemu se odražavao zahtjev predmetnog poduzetnika.

20. Sud je svjestan toga da je primjena stope REFI ESB-a, uvećane za 1,5 postotnih bodova, predložena po analogiji s kamatnom stopom koju treba platiti kada dužnik dostavi financijsko jamstvo (umjesto izvršenja privremenog plaćanja) za razdoblje parničnog postupka (vidjeti odlomak **26.**). Međutim, zbog razlike između stope predložene u članku 108. stavku 4. Financijske uredbe i stope koja proizlazi iz prethodno navedene sudske prakse stvara se rizik da poduzetnici ili države članice pred Sudom EU-a pokrenu tužbu za naknadu štete kako bi dobili veću naknadu od one koju bi dobili primjenom predložene stope.

21. Sud također napominje da Komisija nije predložila dodavanje odredbe o zateznim kamatama (izračunanim na temelju stope REFI ESB-a uvećane za 3,5 postotnih bodova) za slučajeve u kojima naknada štete nije otplaćena u propisanim rokovima (vidjeti odlomak **09.**). Kako bi se povećala jasnoća pravnog teksta, Sud predlaže da Komisija tu odredbu doda u svoj prijedlog o izmjeni članka 108. stavka 4. Financijske uredbe (vidjeti *Prilog I.*) uz primjenu uvjeta za kamate na zakašnjela plaćanja iz članka 116. stavka 5. Financijske uredbe.

Negativni prihod

22. Novčana kazna ili financijska sankcija s proračunskog se stajališta bilježe kao prihod kada je konačni iznos utvrđen i plaćen. Tijekom parničnog postupka pred Sudom EU-a iznosi novčanih kazni ili financijskih sankcija ne unose se u proračun. Financijski troškovi naknade štete za ukinute ili smanjene novčane kazne ili financijske sankcije trenutačno se terete na proračun EU-a kao rashod u okviru naslova 7.: „Europska javna uprava”.

¹³ Predloženi članak 108. stavak 4. Financijske uredbe.

23. Prema izmjenama članka 48. stavka 1. Financijske uredbe koje je predložila Komisija financijski troškovi naknade štete evidentirali bi se kao negativan prihod i oduzeli od iznosa konačnih novčanih kazni i financijskih sankcija unesenih u proračun. Sud smatra da bi evidentiranje naknade štete kao negativnog prihoda umjesto rashoda imalo neutralan financijski učinak na proračun EU-a u cjelini. Iako bi se time moglo smanjiti prekomjerno opterećenje proračuna, od Komisije se ne bi zahtijevalo da slijedi uobičajene proračunske postupke koji se primjenjuju na rashode, tj. da primijeni postupke za proračunske prijenose i/ili izmjene proračuna¹⁴ kako bi se zajamčila dostupnost potrebnih odobrenih sredstava; ili da prethodno navedene troškove uključi u ukupnu odobrenu potrošnju u skladu s gornjim granicama vlastitih sredstava¹⁵ i višegodišnjeg financijskog okvira (VFO)¹⁶.

24. Evidentiranje financijskih troškova kao negativnog prihoda nije uobičajena proračunska praksa. Međutim, Sud prima na znanje da u cilju poboljšanja financijskog izvješćivanja Komisija namjerava uvesti zasebnu proračunsku liniju kako bi se utvrdili negativni iznosi naknade štete odbijeni od prihoda ostvarenih novčanim kaznama i financijskim sankcijama. Također namjerava pružiti više informacija o toj naknadi štete (npr. o plaćenim ili dospjelim iznosima za tekuću godinu i procijenjenim iznosima za sljedeću godinu) kao dio popratne dokumentacije za donošenje proračuna i njegovih izmjena.

25. U skladu s Prijedlogom financijski troškovi namirili bi se iz prihoda proizašlih iz iznosa novčanih kazni i financijskih sankcija koje su postale konačne. Komisija smatra da je to općenito dovoljno. Međutim, Sud napominje da postoji rizik da se iznosom konačnih novčanih kazni ili financijskih sankcija možda ne obuhvati naknada štete koja dopijeva u istoj godini. To znači da bi se, ako se taj rizik ostvari, naknada štete morala financirati iz drugih prihoda ili, kao krajnje rješenje, dodatnim nacionalnim doprinosima na temelju bruto nacionalnog dohotka (BND) država članica (vidjeti odlomak 27.).

¹⁴ Članci 30. i 44. Financijske uredbe.

¹⁵ Odluka Vijeća (EU, Euratom) 2020/2053 od 14. prosinca 2020. o sustavu vlastitih sredstava Europske unije te o stavljanju izvan snage Odluke 2014/335/EU, Euratom, (SL L 424, 15.12.2020., str. 1.).

¹⁶ Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027., (SL L 433I, 22.12.2020., str. 11.).

Zatezne kamate

26. Sud pozdravlja prijedlog o izmjeni članka 99. stavka 4. Financijske uredbe kojim se upućivanje na kamate koje se plaćaju u slučaju u kojem se dostavlja jamstvo za novčane kazne ili financijske sankcije (po stopi REFI ESB-a uvećanoj za 1,5 postotnih bodova) premješta u predloženi članak 108. stavak 1. Financijske uredbe. Prijedlogom se pojašnjava da se zatezne kamate (po stopi REFI ESB-a uvećanoj za 3,5 postotnih bodova) primjenjuju samo na slučajeve u kojima iznosi novčanih kazni i financijskih sankcija izrečenih u odlukama Komisije nisu plaćeni niti pokriveni jamstvom.

Unošenje konačnih novčanih kazni i financijskih sankcija u proračun

27. Unošenjem konačnih novčanih kazni i financijskih sankcija u proračun (kako je predloženo u članku 107. stavku 2. Financijske uredbe) do kraja godine koja slijedi nakon godine u kojoj su novčane kazne postale konačne proračunu EU-a omogućila bi se veća fleksibilnost u odgovaranju na financijske potrebe proračuna EU-a. Razlog je taj što bi se Prijedlogom omogućilo da se prihodi od novčanih kazni i financijskih sankcija unesu u proračun do kraja godine nakon što su povezani iznosi postali konačni u slučaju da bi bili potrebni za namirivanje dospjele naknade štete bez upotrebe drugih izvora prihoda (vidjeti odlomak [25.](#)).

Predložene izmjene Prijedloga

28. U *Prilogu I.* Sud je iznio predložene izmjene Prijedloga i primjedbe o njemu.

Ovo mišljenje usvojilo je V. revizijsko vijeće, kojim predsjedava član Revizorskog suda Tony Murphy, u Luxembourggu 28. lipnja 2022.

za Revizorski sud

Klaus-Heiner Lehne
predsjednik

Prilog

Prilog I. – Promjene koje Sud predlaže za Prijedlog i primjedbe koje je Sud o njemu iznio

Tekst prijedloga	Predložena promjena	Primjedbe
<p>Članak 1. Prijedloga</p> <p>(...)</p> <p>(4)</p> <p>članak 108. mijenja se kako slijedi:</p> <p>(a) (...)</p> <p>(b) stavak 4. mijenja se kako slijedi:</p> <p>(i) (...)</p> <p>Iznos ili odgovarajući dio iznosa iz točke (a) prvog podstavka uvećava se za kamatu po stopi koju Europska središnja banka primjenjuje za svoje glavne operacije refinanciranja, objavljenoj u seriji C <i>Službenog lista Europske unije</i>, koja se primjenjuje prvog kalendarskog dana mjeseca u kojem je donesena odluka kojom se izriče novčana kazna, financijska ili druga sankcija, uvećanoj za jedan i pol postotni bod.</p> <p>(ii) (...).</p>	<p>Članak 1. Prijedloga</p> <p>(...)</p> <p>(4)</p> <p>članak 108. mijenja se kako slijedi:</p> <p>(a) (...)</p> <p>(b) stavak 4. mijenja se kako slijedi:</p> <p>(i) (...)</p> <p>Iznos ili odgovarajući dio iznosa iz točke (a) prvog podstavka uvećava se za kamatu po stopi koju Europska središnja banka primjenjuje za svoje glavne operacije refinanciranja, objavljenoj u seriji C <i>Službenog lista Europske unije</i>, koja se primjenjuje prvog kalendarskog dana mjeseca u kojem je donesena odluka kojom se izriče novčana kazna, financijska ili druga sankcija, uvećanoj za jedan i pol postotni bod.</p> <p>Ako kamate iz točke (i) nisu plaćene do roka utvrđenog u presudi Suda Europske unije ili, ako takav rok ne postoji, u roku od 30 dana od te presude primjenjuju se zatezne kamate u skladu s člankom 116. stavkom 5.</p> <p>(ii) (...).</p>	<p>Sud predlaže da se pojasni da Komisija može platiti zatezne kamate u slučaju zakašnjele nadoknade iznosa naknade štete uz primjenu uvjeta za kamate na zakašnjela plaćanja iz članka 116. stavka 5. Financijske uredbe (vidjeti odlomak 21.).</p>